

Riksrevisjonens undersøkelse av kommunenes låneopptak og gjeldsbelastning

BAKGRUNN OG MÅL FOR UNDERSØKELSEN

Målet med undersøkelsen har vært å vurdere om kommunenes gjeldsbelastning er økonomisk bærekraftig.

Bakgrunnen for undersøkelsen er at gjeldsnivået i kommunene har økt kraftig de siste ti årene. Det økte gjeldsnivået innebærer at en stadig større del av kommunenes økonomiske ressurser må benyttes til å betjene gjeld. Gjeldsoppbyggingen har også ført til at kommunenes økonomi er blitt mer sårbar for rente-økninger. Dersom rentenivået øker kan gjeldsbelastningen bli krevende for kommuneøkonomien og påvirke kommunenes muligheter til å ivareta den nasjonale politikken på vesentlige velferdsområder.

Hovedfunn

- Om lag hver sjette kommune hadde i 2013 en kombinasjon av høy gjeld og lite økonomisk handlingsrom.
- Det er risiko for at flere kommuner kan få en lite bærekraftig gjeldsbelastning på sikt.
- Kommunestyrene i kommunene med høyest gjeldsnivå får lite informasjon om gjeldsbelastningen i de sentrale styringsdokumentene.
- Fylkesmannens veiledning og kontroll bidrar i begrenset grad til at kommunenes gjeldsbelastning blir økonomisk bærekraftig.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementets virkemiddelbruk er i liten grad innrettet mot å følge opp kommuner som kan utvikle en lite bærekraftig gjeldsbelastning.

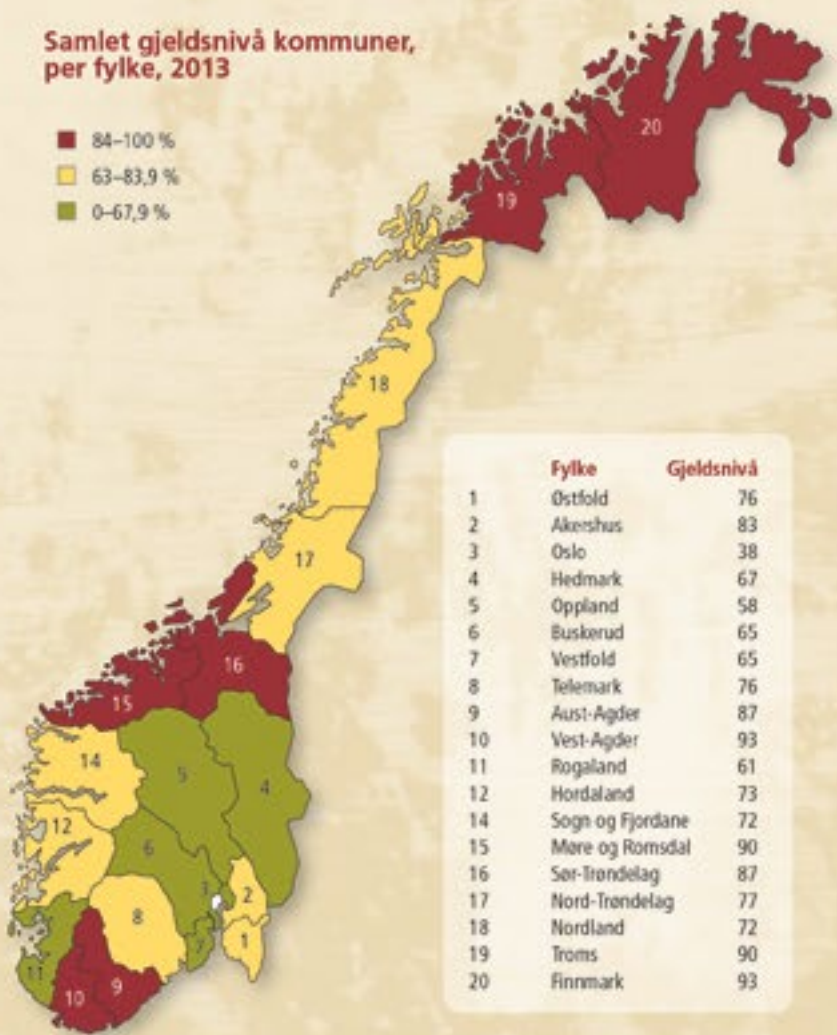
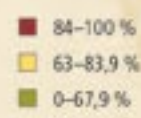
Utvikling i inntekter og gjeld, 2004–2013, faste 2013 priser*

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Økning
Brutto driftsinntekter i mrd. kroner**	209	218	233	244	254	274	280	294	313	322	54 %
Netto lånegjeld i mrd. kroner***	124	136	143	155	171	188	203	217	233	244	97 %
Gjeldsnivå	60 %	63 %	62 %	64 %	67 %	69 %	73 %	74 %	74 %	76 %	

* Tallene er omregnet til fast 2013-verdi ved hjelp av Norges Banks priskalkulator.
** Brutto driftsinntekter er er summen av statlige overføringer (rammetilskudd og andre overføringer), skatteinntekter, salgs- og leieinntekter og inntekter fra andre kommuner.
*** Netto lånegjeld er langsiktig gjeld (eksklusiv pensjonsforpliktelser) fratrukket totale utlån (formidlingslån og utlån av egne midler) og ubrukte lånemidler.

Kilde: SSB (KOSTRA), Konsern, landet utenom Oslo

Samlet gjeldsnivå kommuner, per fylke, 2013

Fylke	Gjeldsnivå
1 Østfold	76
2 Akershus	83
3 Oslo	38
4 Hedmark	67
5 Oppland	58
6 Buskerud	65
7 Vestfold	65
8 Telemark	76
9 Aust-Agder	87
10 Vest-Agder	93
11 Rogaland	61
12 Hordaland	73
14 Sogn og Fjordane	72
15 Møre og Romsdal	90
16 Sør-Trøndelag	87
17 Nord-Trøndelag	77
18 Nordland	72
19 Troms	90
20 Finnmark	93

Anbefalinger

Riksrevisjonen mener at det er behov for tiltak som kan bidra til en mer bærekraftig gjeldsbelastning, slik at kommunene kan betjene gjelden på kort og lang sikt uten at det får konsekvenser for tjenestetilbudet for nåværende og framtidige innbyggere.

Riksrevisjonen anbefaler at Kommunal- og moderniseringsdepartementet

- iverksetter tiltak som bidrar til at kommunestyrene får tilstrekkelig informasjon om gjeldsbelastningen gjennom økonomiplan, årsbudsjett og årsrapport, slik at disse dokumentene kan fungere som effektive styringsverktøy for kommunestyrenes prioriteringer.
- vurderer om Fylkesmannens virkemidler i større grad kan bidra til å sikre en god kontroll og oppfølging av at kommunenes gjeldsbelastning er bærekraftig.
- vurderer om kommunelovens bestemmelser i tilstrekkelig grad bidrar til å sikre at kommunenes gjeldsbelastning er økonomisk bærekraftig.